HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

או דילמא בשתי עבודות תנן ואפי' לר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון הני מילי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה דמיפסיל אמרי אהייא אי נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות בין לר' מאיר בין לר' יוסי איפסיל ליה מקמייתא דהא לרבי יוסי [א]נמי אף בגמר דבריו אדם נתפס אית ליה אלא אלשמו ושלא לשמו מאי ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו היכי דמי אי נימא כדקתני למה לי עד דמחשב לכולהו מקמייתא איפסיל ליה אלא לאו הכי קתני [א]הפסח ששחטו שלא לשמו אי נמי שחטו לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך לשמו וזרק שלא לשמו דהויא לה שתי עבודות אימא סיפא לשמו ושלא לשמו היכי דמי אי נימא בשתי עבודות היינו רישא אלא לאו בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמר אף בגמר דבריו אדם נתפס לא לעולם בשתי עבודות ורישא דקאי בשחיטה וקא מחשב בשחיטה א"נ קאי בזריקה וקא מחשב בזריקא סיפא [ב]דקאי בשחיטה וקחשיב בזריקה דאמר הריני שוחט את הפסח לשמו לזרוק דמו שלא לשמו וקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי אי נימא בשתי עבודות השתא לשמו ושלא לשמו אמרת פסול שלא לשמו ולשמו מיבעיא אלא לאו בעבודה אחת ומדסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא דלא איצטריך ליה ואיידי דתנא לשמו ושלא לשמו תנא נמי שלא לשמו ולשמו תא שמע [ג]שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים ולטמאין פסול הכא פשיטא בעבודה אחת ומדסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא סיפא בעבודה אחת רישא אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות תא שמע [ד]לאוכליו ושלא לאוכליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות וטעמא דחשיב בזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה הא בעבודה אחת כגון בשחיטה דמהניא ביה מחשבת אוכלין פסול והא קיימא לן מקצת אוכלין לא פסלא

אלא

או דילמא בשתי עבודות תנן. אחת חישב לשמו ובשניה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות חשובות זו כזו ליפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסיל: ומהדר גמרא **אהייא.** מהני לישני דסיפא דמתניתין קיימא הך בעיא: **אי נימא אשלא לשמו.** ברישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסיל לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסיל דהא ר' יוסי אף בגמר אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן בכולן דעתו נתפסת וכולן מתקיימין: **אלשמו ושלא לשמו.** דאי בעבודה אחת נמי פסיל ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: **אי נימא כדקתני.** שחט וקיבל והלך וזרק כולן שלא לשמו ולאו או קאמר למה לי בכולהו הא בחדא קי"ל בזבחי' בשמעתא קמייתא [ז:] דהזבח נפסל: **לעולם.** סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו בשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא תיקשי רישא מיירי דכי שחט חישב בה לשמו וכשזרק חישב בה שלא לשמו וסיפא מיירי דבשעת שחיטה חישב תרתי מחשבות חדא על השחיטה לשמו וחדא על הזריקה שלא לשמו: **דאמר הריני שוחט לשמו.** על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחריתי קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמחשבין מעבודה לעבודה כלומר דמחשב בשעת עבודה זו על חברתה לעשותה במחשבת פסול נפסל מיד ואפילו לא עשה השניה במחשבת פסול כמו שחיטה[ד]: **והיינו בעיא דרב פפא.** דאמר מחשבים מעבודה לעבודה בשחיטת קדשים בפ"ק (ד' י.) דאמרינן התם מתקיף לה רב פפא דילמא הא קמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה: **השתא לשמו ושלא לשמו.** דעבודה ראשונה בכשרות אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** דכיון דנפסל בעבודה ראשונה מהיכן יחזור ויוכשר: **אלא לאו בעבודה אחת.** ותנא לשמו ושלא לשמו לאפוקי מדרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ותנא שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא הדר ביה מקמא וכי שחיט אהאי בתרא קא שחיט קמ"ל דר' יוסי הוא דאמר בכל דבריו אדם נתפס ולא הדר ביה אלא אתרוייהו איכוין: **ומדסיפא.** שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דבשתי עבודות לא איצטריך: **רישא.** דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: **לעולם בשתי עבודות.** ודקשי' לך פשיטא הא איפסיל ליה מעבודה קמייתא: **איידי דתנא לשמו ושלא לשמו.** לאשמעינן דמחשבין מעבודה לעבודה כדלעיל תנא נמי שלא לשמו ולשמו: **שלא לאוכליו.** לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית ואין בו מנויין אחרים אלא הן: **פסול.** דאיש לפי אכלו כתיב (שמות יב) הראוי לאכול: **שלא למנויו.** נימנו עליו חבורה זו ושחטו לשם חבורה אחרת: **לערלים.** ישראל שמתו אחיו מחמת מילה והן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (שם): **טמאים.** נמי אסורים בקדשים ובכרת הן על אכילתן: **הכא פשיטא בעבודה אחת קאי.** דהא חדא מחשבה הוא דאיכא: **רישא נמי בעבודה אחת.** כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **מידי איריא.** וכי ראיה היא זו: **סיפא.** דבמחשבה אחת מיירי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: **רישא.** דמיירי בשתי מחשבות איכא לאוקומא אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **אי בשתי עבודות.** ולא בעבודה אחת ור' מאיר: **לאוכליו ושלא לאוכליו.** כדמפרש ואזיל: **היכי דמי אי נימא בשתי עבודות.** שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעי' דכשר: **וטעמא מאי משום דאין מחשבת אוכלין.** אין מחשבת פסול האוכלין כגון חולה וזקן פוסלת בזריקה דבשחיטה הוא דכתיבי אוכלין לפי אכלו תכוסו [שם] והיינו תשחוט כדמתרגמי' ושחט[ה] ויכוס: ה"ג **בעבודה אחת כגון בשחיטה דמהני' בה מחשבת אוכלין פסול.** ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: **והא קיימא לן.** לקמן (ד' סא.): **מקצת אוכלין.** כגון הכא דנימנו בו ראויין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אוכלין צריכה דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה. ולקמן [סג:] מפרש מאי שנא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר:

אלא

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. וא"ת והיכי מיתוקמא מתני' כר' מאיר הא קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיירי דאין מחשבת טמאים אלא בשחיטה וי"ל דמתני' מיירי כגון דקיימי קמיה טמאים וטהורים ואמר הריני שוחט לאלו דבענין אחר לא משכחת מקצת ערלה דלא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחיטה אלא לבסוף[א]:

אי בשתי עבודות היינו רישא. וא"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכך כשזרק שלא לשמו אמר הוכיח סופו על תחלתו אבל אם אמר בהדיא הריני שוחט לשמו ה"א דלא עקר שלא לשמו אפי' בשתי עבודות להכי איצטריך סיפא וי"ל דסברא הוא דבשתי עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם:

והיינו בעיא דרב פפא. פי' הקונט' דחוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דאמר התם בהדיא מחשבין מעבודה לעבודה ונראה לריב"א דגר' לעיל בעי רב פפא בעבודה אחת תנן ומסיק היינו בעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא בעיא דרב פפא שאינו יכול לפושט' מן המשנה וכן מלא רבי בספר ישן וכן גר"ח ורשב"א מפרש והיינו בעיא דרב פפא מה ששאל בעבודה אחת תנן או בשתי עבודות הנך שתי עבודו' היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו:

שלא לשמו ולשמו מיבעיא. וא"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת תיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מבעיא דאפי' ר' מאיר דפליג בלשמו ושלא לשמו בשלא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיירי קא משמע לן כמו שפירש בקונ' דלא אזלינן בתר לשון אחרון [דוקא] לאפוקי מבן ננס דאית ליה בפרק בית כור (ד' קה.) תפוס לשון אחרון לגמרי לבטל הראשון ור"י מפרש דבעבודה אחת אתי שפיר דתני שלא לשמו ולשמו אגב לשמו ושלא לשמו כיון דשניהם בעבודה אחת אבל בשתי עבודות דרישא הפסול בזריקה וסיפא הפסול בשחיטה לא דמו אהדדי ולית ליה למתניי' אגב רישא:

שחטו שלא לאוכליו. פי' רש"י לחולה ולזקן ואין מנויין עליו אלא הן וקשה אם כן מאי איריא שלא לאוכליו אפי' סתם נמי פסול כיון שאין לו אוכלין ונראה דמיירי דיש נמי מנויים אחרים:

אילימא בב' עבודות טעמא דחשיב בזריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבה דאמר לקמן (ד' סא:) שחטו למולין על מנת שיתכפרו בו ערלים כשר דלרב חסדא דאמר פסול לא מצי מיירי בשתי עבודות[ב] מיהו לקמן משמע במסקנא דאף לרבה פסול:

פסח

מסורת הש"ס

א) [לעיל נג: וש"נ], ב) [לקמן סא.], ג) [שם], ד) בס"א: שחישב, ה) [ויקרא א],

◆

רבינו חננאל

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת כדקתני למה לי עד דמחשב שלא לשמו בכולהו מקמייתא איפסל ליה לדברי הכל אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או שחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו. אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו ה"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תרי זימני. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח ולשם שלמים ומתני' רבי יוסי היא דאמר אף בגמר דבריו אדם מתפיס לפיכך תני פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו מתפיס וכשר. ודחינן לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות רישא כגון דשחיט ומחשב שלא לשמו בקבלה והולכה וכן בזריקה. סיפא כגון דאמר בשחיטה הריני שוחט את הפסח לזרוק דמו שלא לשמו שהן ארבע לשם שלמים. ושמעינן מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא הא איפשטא. ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באחת שלא לשמו ובאחרת לשמו, היינו רישא דרישא והיא תחלת משנתנו דאמרינן דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחרת היינו רישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך רישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. ודחינן לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא כו'. ת"ש לאוכליו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים כו'. ת"ש שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאוכליו וזרק דמו לשמו שלא לאוכליו טעמא דחשיב בזריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אוכלין בזריקה דתנן נמנין ומושכין את ידיהן עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחטו שנא' במכסת נפשות תכוסו על השה הזהיר לשחוט על הנימנין בו הא אלו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול, והא קיי"ל כל היכא דפתיכא פסולין לכשרין כשר.

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פרק ט"ו מהלכות פסולי מוקדשין הלכה א:
יז ב מיי' שם הלכה י:

◆

מוסף רש"י

לאוכליו ושלא לאוכליו כשר. דמקצת אוכלין לא פסלי (לקמן סא.).

◆

מוסף תוספות

א. עיין תוס' שאנץ סג.
ב. [ד]היכן מצינו למימר דמתניתין דקתני לאוכליו ושלא לאוכליו בשתי עבודות, שחטו לאוכליו ע"מ שיתכפרו שאינם אוכלין, הא איהו ס"ל דפסול ובמתניתין קתני כשר. תוס' שאנץ.